

Självständigt arbete på grundnivå

Independent degree project - first cycle

Socialt arbete

Social Work

Arbetet mot hemlöshetsproblematiken i Stockholm Stad

- *Narrativa utsagor av yrkesverksamma personer inom socialförvaltningar och ideella organisationer*

Johnny Andersen, Selamawit Zekaryas

MITTUNIVERSITETET

Avdelningen för Socialt arbete

Examinator: Masoud Kamali, Masoud.Kamali@miun.se

Handledare: Mats Blid, mats.blid@miun.se

Författare: Johnny Andersen, joan1204@student.miun.se, Selamawit Zekaryas,
seze1200@student.miun.se

Utbildningsprogram: Socionomprogrammet, 210 hp

Huvudområde: Socialt arbete

Termin, år: HT, 2014

ABSTRACT

Hemlöshet är ett komplext problem som har identifierats som ett växande socialt problem på en internationell skala. Under åren har bakomliggande orsaker till hemlöshet diskuterats, är det en konsekvens av individen själv eller brist på resurser från samhället? Genom en kvalitativ forskningsmetod avsåg vi i denna studie att undersöka hur socialförvaltningar i Stockholm stad tillämpade stödinsatser gentemot hemlösa. Utöver detta avsåg vi att ta reda på vad personer som är yrkesverksamma inom socialtjänsten och ideella organisationer har för erfarenheter och åsikter om insatsernas tillämpning i praktiken. Positiva aspekter av arbetet mot hemlöshet som har belysts av våra informanter är "tak över huvud garantin", bostad först och Enheten för hemlösa. Bristerna i arbetet mot hemlöshet är enligt våra informanter att man inte möter individen där den är, bostadsmarknaden, arbetsmarknaden, att insatserna inte är utformade efter individuella behov och resurser.

Innehållsförteckning

1. INLEDNING.....	1-2
1.2 Problemformulering.....	2-3
1.3 Syfte och frågeställningar.....	3
1.4 Arbetsfördelning.....	3
2. TIDIGARE FORSKNING OCH TEORETISK UTGÅNGSPUNKT.....	4
2.1 Bakgrund.....	4
2.2 Insatser i Stockholm stad.....	5-7
2.3 Teoretisk perspektiv.....	7
2.4 Vetenskapliga implikationer.....	8
3. METOD	8
3.1 Urval.....	9
3.2 Tillvägagångssätt.....	9-10
3.3 Sökstrategier.....	10
3.4 Analysmetod.....	10-11
3.5 Reliabilitet och Validitet.....	11-12
3.6 Etiska överväganden.....	12-13
3.7 Intervjudesign.....	13
4. RESULTAT.....	14-26
5. DISKUSSION OCH SLUTSATSER.....	26-30
6. KÄLLFÖRTECKNING.....	31-32
BILAGOR	
Bilaga 1 - Stockholm stads hemlöshetsstrategi.....	33
Bilaga 2 – Lagrum.....	34
Bilaga 3 – Intervjuguide.....	35-37

1. INLEDNING

Tillgången till en egen bostad är av avgörande betydelse för den enskildes möjligheter att fungera i samhället, och förekomsten av bostadslöshet och hemlöshet i ett land eller en stad är ett väsentligt kriterium på välfärdens nivå och fördelning. Diskussionen om bostads- och hemlöshet försvåras emellertid av att kunskapsunderlaget är otillräckligt eller kontroversiellt (Sahlin, 1992, s.1).

Enligt socialstyrelsen (2011) finns det fyra olika situationer människor kan befinna sig i utifrån vilka man kan definiera som hemlös. Dessa delas in i: akut hemlöshet, boende på institutioner och kategoriboenden, långsiktig boendelösning och slutligen eget ordnat kortsiktigt boende. Blid (2008) refererar till en nationell kartläggning från 2005, där man kunde konstatera att hela 17,800 individer var hemlösa. Detta motsvarar 20 personer per 10 000 invånare. Ytterligare insamlad fakta indikerar på att siffran har stigit från 2005 och cirka 34 000 personer rapporterades i maj 2011 som antingen hemlösa eller exkluderade från bostadsmarknaden. 4500 personer av de 34 000 inrapporterade hemlösa befann sig i akut hemlöshet, 5600 personer vände sig till institutioner och kategoriboenden, 13 900 bodde i långsiktiga boendelösningar och 6800 personer bodde på eget ordnat, kortsiktigt boende (ibid).

Stockholm stads definition av hemlöshet skiljer sig åt från Socialstyrelsens. Stockholm Stads definition inkluderar personer i akuta boendelösningar och personer som befinner sig på längre boendeformer. Det krävs att personer har kommit i kontakt med antingen socialtjänst, uppsökarverksamhet och eller ideella organisationer för att identifieras som hemlösa (Stockholm stad, 2013).

Stockholm stads definition av hemlöshet:

-En hemlös är en person som saknar egen eller förhyrd bostad och som inte bor i något stadigvarande inneboendeförhållande samt är hänvisad till tillfälliga boendialternativ eller är uteliggare

-Till de hemlösa räknas personer som bor på institutioner eller härbärgen och som inte har någon bostad ordnad vid en eventuell utskrivning

-Till de hemlösa räknas också personer som för tillfälligt bor hos olika kamrater eller bekanta (max 3 månader)

-Däremot räknas inte en person som hemlös som hyr i andra hand eller bor inneboende hos någon anhörig eller släkting (Stockholm Stad, 2013, s.9)

1.2. Problemformulering

Hemlöshet i Sverige är ett problem som påverkas av många olika faktorer, både strukturella och individuella (Socialstyrelsen, 2011). Det finns ingen typisk hemlös och det är inte heller någon individuell egenskap, utan socialstyrelsen (2011) menar att hemlöshet är en situation som en individ kan befinna sig i. Således kan hemlösa inte beskrivas som en direkt homogen grupp. Det går att definiera hemlöshet på olika sätt beroende på kontext (Sahlin 1996).

Socialtjänsten har på senare tid blivit en alltmer viktigare hyresvärd, eftersom många befinner sig i långsiktiga boendelösningar som t.ex. träningslägenheter och försökslägenheter (Socialstyrelsen, 2011). Andelen hemlösa i grupperna utrikesfödda, kvinnor och barn och ungdomar har enligt socialstyrelsens rapport från 2011 ökat. Börjesson (2005) menar att hemlöshet tenderar att betraktas som ett storstadsfenomen och som inte minst drabbar Stockholm som större stad. I Stockholm uppgår hemlösheten till 50 individer per 10 000 invånare (Blid, 2008).

Interventioner till utsatta grupper kan, enligt Blid (2006), delas in i två huvudsakliga kategorier. Den första definieras som en förebyggande åtgärd som fokuserar på den enskildes dagliga livsföring och där huvudmålet för den enskilde går ut på att leva självständigt. Insatsens förebyggande arbete, i form av en personell resurs, riktas mot dem som riskerar att bli hemlösa samt att förhindra vräkningar. Den andra interventionskategorin, som är en insats i form av boende, är mer av behandlade karaktär som tillämpas när hemlösheten väl är ett faktum. Blid framför också att det i Sverige finns generellt två typer av insatser som dominerar inom hemlöshetsproblematik. Dessa är boendestöd och andrahandskontrakt. I en rapport från Stockholm stad (2013) framkommer att boendetrappan och bostad först är exempel på modeller som Stockholm stad särskilt använder sig av som arbetsmodeller. Utifrån ovanstående problemformulering har vi kortfattat pekat på hemlöshet som ett aktuellt problem och som dessutom ser ut att fortsätta utvecklas i en negativ riktning på en nationell skala.

Blid (2008) menar att det i nuläget finns tillgång till bostadsinterventioner som nästan stämmer överens med efterfrågan. Detta kan först tolkas som något paradoxalt, men Blid menar att det kan argumenteras för huruvida interventionerna mot hemlösa verkligen anpassas

på ett sådant sätt att de gör sig lämpliga för alla. Blid illustrerar t.ex. hur insatserna mot den ekonomiskt drabbade skiljer sig från den som har ett större behov av direkt vård.

Studien kommer fortsättningsvis att undersöka hur insatser generellt tillämpas inom utvalda socialförvaltningar, som har en återkommande och central roll för den enskilde hemlöse. Hit kommer även ideella organisationer som arbetar med hemlösa att inkluderas, för att bidra med varierande synsätt i studien. Stockholm stad har idag många olika insatser i både förebyggande syfte och när hemlöshet väl blir ett faktum. Samtidigt menar Börjesson (2005) att kunskaperna och arbetssätten mot hemlöshet är begränsade. En osäkerhet om hur insatser ska användas för att minska antalet hemlösa förekommer med andra ord fortfarande. Med insatserna som utgångspunkt avser studien att undersöka Stockholm stads arbete mot hemlöshet och vad socialarbetare och de som jobbar inom ideella organisationer tycker om dessa insatser.

1.3. Syfte och frågeställningar

Syfte

Syftet är tvåfaldigt. Det första syftet är att generellt ta reda på hur hemlöshetsproblematiken hanteras i Stockholm stad. Det andra syftet är att ta del av socialförvaltningars och ideella organisationers uppfattningar av hur insatser mot hemlöshet tillämpas i praktiken.

Frågeställningar

- (1) Vilka insatser har socialtjänstarbetare till sitt förfogande i arbetet mot hemlöshet?
- (2) Vad anser socialtjänstarbetare om dessa insatserns tillämpning i praktiken?
- (3) Vad anser ideella organisationer som arbetar med hemlösa om insatsernas tillämpning i praktiken?

1.4. Arbetsfördelning

Arbetsfördelningen mellan oss har varit jämn. Vi har tillfört olika mycket till olika delar av arbetet, men sett till helheten av arbetet har vi tillfört lika mycket. Vi har arbetat genom "google drive" där vi har tagit del av och kompletterat varandras texter. Båda har varit närvarande vid genomförandet av alla intervjuer och sedan har transkriberingsprocessen delats jämnt. Det vill säga processen där de utförda intervjuerna har dokumenteras.

2. TIDIGARE FORSKNING OCH TEORETISK UTGÅNGSPUNKT

2.1 Bakgrund

Socialt arbete har ofta varit i fokus i den politiska kampen mot sociala orättvisor. Professionen har under åren försökt finna svar på sociala frågor, som t.ex. hemlöshetsproblematik (Belcher, DeForge, Zanis, 2005). Horsell (2006) menar att många författare har identifierat hemlöshet som ett växande socialt problem på en internationell skala. I både Europa och Australien har hemlöshet varit profilerad som en av de viktigaste orsakerna till social exkludering. De författare som lyfter fram hemlöshetens fortsatta ökning menar dessutom att en ny form av hemlöshet har börjat växa fram och som på senare tid har kunnat ses i ljuset av andra diskurser som förs i samhället. Hit inkluderas den nya stadsfattigdomen, underklass och social exkludering. Hemlöshet som ett fenomen diskuteras i relation till ökad komplexitet och behov. Historiskt sett har diskurser som berört orsakerna till hemlöshet uppdelats och förklarats på olika sätt (Ibid). Socialt arbete har ofta rättat sig efter det medicinska etablissemanget för att definiera problem kring hemlöshet. Missbruk och eller psykiska sjukdomar motiveras ligga som bakomliggande orsaker till att hemlöshet uppstår (Belcher, DeForge, Zanis, 2005). Sedan finns det dem som menar att hemlöshetsproblematiken kan härledas till strukturella samhällsbrister snarare än individuella misslyckanden. Vidare diskuteras det för huruvida problematiken är framkallad av individen själv eller inte (Horsell 2006). Forskning som behandlar orsakerna till hemlöshetens brist på sociala strukturer tenderar dock att snabbt riktas mot den andra aspekten av hemlöshet som istället belyser hemlöshet utifrån psykisk sjukdom och missbruksproblem (Belcher et al., 2005).

Historiskt har hemlösheten i Sverige bekämpats genom att låta bostadslösa personer med problematiska situationer få förtur i bostadskön, med hjälp av intyg från antingen socialtjänsten eller läkare (SOU 2001:95). Dessa erbjöds ett förstahandskontrakt efter en kort tid. Men vem som ska klassas som hemlös och inte har inte alltid varit självklart, eftersom hemlöshet som definition har förändrats successivt över tid, inte minst i Sverige (Svärd, 2008). Situationen för bostadslösa har enligt en statlig utredning (SOU, 2001:95) förändrats. Exempelvis har bostadspolitikerna ändrats, idag är kriterier för nya hyresgäster strängare. Många av de som t.ex. har någon registrerad betalningsanmärkning, inte har fast arbete och de som inte bedöms ha en tillräcklig god ekonomi avvisas från de lediga bostäderna - de exkluderas från bostadsmarknaden (ibid).

2.2 Arbetet mot hemlöshetsproblematiken i Stockholms Stad

Ärenden gällande hemlösa personer handläggs både på stadsdelsförvaltningar och socialförvaltningens enhet för hemlösa (Stockholm stad, 2013). Stadsdelsförvaltningar handlägger enligt Stockholm stad (2013) två tredjedelar av de totala hemlösa människorna i Stockholm. Handläggning av ärenden kan ske på flera olika enheter inom stadsdelsförvaltningen, som t.ex. enheten för ekonomiskt bistånd. Enligt socialtjänstlagen 2 kap 1 § (2001:453) har kommunen det yttersta ansvaret att stödja och hjälpa enskilda personer. Samtidigt har kommunerna ett ansvar enligt lagen om kommunernas bostadsförsörjningsansvar (2000:1383) att skapa förutsättningar för kommunens invånare att erhålla bra bostäder. Hemlösa personer förflyttar sig ofta mellan Stockholm stads kommuner, detta leder till svårigheter att urskilja vilken kommun som har ansvaret över dessa personer. Eftersom tvister mellan kommuner kan uppstå vid förflyttning av ärenden, hamnar många hemlösa personer i kläm och måste vänta länge för att få hjälp. För att undvika sådana tvister antog kommunfullmäktige i Stockholms stad den 24 mars 2014 riktlinjer för ärendehantering avseende hemlösa personer i Stockholms stad. Dessa riktlinjer förtydligar kommuners ansvar och samarbete.

Stockholm stad har en så kallat "*tak över huvudet garanti*", som har funnits sedan år 1999. Denna garanti innebär att personer som befinner sig i hemlöshet har rätt till ett tak över huvudet (ibid). Denna garanti är beviljad bistånd av SOL. I praktiken är det vanligaste att personer som befinner sig i hemlöshet beviljas boende på härbärke genom garantin (Stockholm stad, 2013).

Regeringen antog år 2007 en strategi för att motarbeta hemlöshet och utestängning från bostadsmarknaden. I ett försök att öka kunskap och ekonomiskt stöd till utvecklingsarbeten rörande hemlöshet, tilldelade regeringen 23 hemlöshetsprojekt motsvarande ungefär 46 miljoner kronor under åren 2007 - 2009. Fyra mål som avsåg för dessa år presenteras nedan.

-Alla ska vara garanterade tak över huvudet

Mål 1: Alla ska vara garanterade tak över huvudet och erbjudas insatser utifrån individuella behov.

-Antalet som inför utskrivning från saknar bostad ska minska.

Mål 2: Antalet kvinnor respektive män som är intagna eller inskriva på kriminalvårdsanstalt, behandlingsenhet, har stödboende eller vistas på hem för vård eller boende (HVB) och inte har ordnad bostad inför utskrivning ska minska.

-Personer i socialtjänstens boendeformer ska få tillgång till bostadsmarknaden

Mål 3: Inträde på den ordinarie bostadsmarknaden ska underlättas för kvinnor respektive män som befinner sig i boendetrappor, träningslägenheter eller andra former av boenden som tillhandahålls av socialtjänsten eller andra aktörer.

-Färre ska vräkas

Mål 4: Antalet vräkningar ska minska och inga barn ska vräkas (Socialstyrelsen, 2010, s.7-9)

En uppföljning om de fyra uppsatta målen presenteras i socialstyrelsens slutrapport från år 2010. I slutrapporten framgår det tydligt att trots positiva förbättringar, är målen inte uppfyllda. Dock har mål 1 förbättrats då personer som på egen hand inte söker hjälp nu kan nås genom uppsökande arbete (Socialstyrelsen, 2010).

Hemlöshetsproblematik enligt Stockholm stads definition har minskat, detta trots att det har skett en kraftig befolkningstillväxt på över 100 000 människor under de senaste tio åren (Stockholm stad, 2013). En tidigare kartläggning verkställd av Socialstyrelsen (2011) visar att det är väldigt få hemlösa personer som försörjer sig genom lönearbete. Ekonomiskt bistånd från socialtjänsten är en vanlig inkomstkälla. Men många hyresvärdar godkänner inte ekonomiskt bistånd som en inkomstkälla och det leder till att dessa människor utesluts från bostadsmarknaden (ibid). I Stockholm stads (2013) hemlöshetsstrategi som gäller för åren 2014 – 2019 är en av de tre viktiga utgångspunkter insatser som leder till lönearbete. Då det tydligt framkommer i strategin att kortsiktiga boendeformer inte är hållbara lösningar är nästa viktiga utgångspunkt att bemöta den akuta hemlösheten och steget vidare till eget kontrakt. Den sista utgångspunkten är förebyggande insatser (ibid).

Målgrupperna i Stockholm stads hemlöshetsstrategi som gäller för åren 2014 -2019 är: Akut hemlösa, långvarigt hemlösa, barnfamiljer med osäkra boendeförhållanden, hemlösa med komplex problematik i form av missbruk- och fysisk och/eller psykisk ohälsa, unga vuxna

hemlösa eller i riskzon att bli hemlösa och äldre hemlösa. Dessa målgrupper beskrivs mer ingående i socialtjänstlagen 5 kap, där det presenteras vilka socialnämnden har särskilt ansvar för. Det uppmärksammas att enskilda personer med komplex problematik, som tillhör flera målgrupper samtidigt inte utesluts från strategin (Stockholm stad, 2013). De övergripande målen i Stockholm stads hemlöshetsstrategi redovisas i Bilaga 1 i slutet av arbetet.

Det framgår i strategin att socialstyrelsen kommer att fortsätta med regelbundna uppföljningar och kartläggningar av hemlöshetsproblematiken, då det möjliggör en helhetssyn över arbetet med hemlöshet (Stockholm stad, 2013). År 2017 kommer en uppföljning och utvärdering ske av strategin i sin helhet. Detta för att kontrollera att arbetet går som planerat och om aktuellt tillägga andra åtgärder. På individnivå kommer uppföljningar att genomföras av socialarbetare verksamma inom stadsdelsförvaltningar och enheten för hemlösa utifrån etablerade personliga planer (ibid).

2.3. Teoretiskt perspektiv

Vi har valt att använda oss av empowerment som ett teoretiskt perspektiv, då socialt arbete handlar om att motivera personer till att ta kontroll över sitt liv. Alla våra informanter (även om de jobbar på varsin ände av arbetet mot hemlöshet) försöker på olika sätt att motivera individer till att ta tag i sina liv och förändra sin vardag. På grund av olika förutsättningar, lagar och regler har myndighetsutövare och personer som arbetar inom ideella organisationer olika tillvägagångssätt i att motivera individer.

Empowerment var i USA under 70-talet en strategi för maktmobilisering av utsatta grupper i samhället (Forsberg & Starrin, 1997). Dessa grupper skulle genom empowerment ges ett ökat inflytande i samhället och över sig själva, då empowerment är användbart både på individnivå och gruppnivå (ibid). Teorin empowerment förklaras av Carroll (1994) utifrån tre viktiga värden; *självbestämmande*, *medverkan* och *social intervention*. Det övergripande målet med empowerment är att öka individers makt och kontroll över sig själva genom att motivera individen, vilket kan ske antingen individuellt eller kollektivt. Personer som tror på empowerment är intresserade av att utforska miljöpåverkan av sociala problem snarare än att skylla på ”offren”. Klienter uppmanas till att ta en aktiv roll i förändringsprocessen, öka självbestämmandet, dela makten och öka samarbetet och deltagandet inom empowerment orienterade interventioner. Vidare syftar dessa interventioner till att öka välbefinnande, vilket möjliggör för klienter att utveckla kunskaper och färdigheter att klara sig på egen hand och t.ex. skaffa sig ett jobb (Ibid). Vi kommer att beröra empowerment både på individ och

gruppnivå då vår insamlade data handlar om hemlöshet som både ett grupp- och individuellt problem.

2.4. Vetenskapliga implikationer

Då vi var intresserade av att samla empirisk fakta från våra informanter, innebär det att vi intog ett induktivt fokus. Det betyder att vi först har samlat in och därefter bestämt hur vi ska gå tillväga med det insamlade materialet. Studien är grundad utifrån en hermeneutisk fenomenologisk ansats. Det innebär att studien avser att tolka och undersöka människors erfarenheter av ett visst fenomen (Hartman, 2004). I det här fallet är fenomenet insatser mot hemlöshet. Då det var informanternas utsagor som stod som den viktigaste insamlingsfaktorn, var det emellertid viktigt att uppmärksamma hur materialet hade samlats in för att legitimiteten av arbetet inte skulle riskera att gå förlorad. Ett konkret exempel på detta är utförandet av det målinriktade urval som vi genomförde och de begränsningar det medförde. Svårigheterna med ett målinriktat urval är, som förklaras av Bryman (2011) att det inte är särskilt sannolikt att urvalet i slutändan blir representativt för populationen som helhet. Styrkan i studien ska ses i ljuset av de kvalitativa utsagor som kommer fram från både socialarbetare och personer som arbetar inom ideella organisationer.

3. METOD

Vi har valt att arbeta med en kvalitativ inriktning i vårt arbete. Detta kan motiveras med att vi var intresserade av att få fram informanternas egna upplevelser och erfarenheter av insatsernas praktiska tillämpning. Informanterna ifråga som deltog i studien är socialarbetare på utvalda socialförvaltningar samt utvalda personer som arbetar inom ideella organisationer. Svaren är inhämtade genom fysiska intervjuer och intervjupersonerna har besvarat frågorna utifrån den förförståelse de hade om insatserna. Intervjupersonerna har med andra ord tillåtits att fritt prata utifrån de insatserna som de själva känner till. Intervjupersonernas upplevelser respektive erfarenheter av insatsernas efterlevnad i praktiken utgjorde sedan narrativa utsagor som sedan har jämförts med varandra.

Författarna av detta arbete har inte haft någon tidigare förförståelse kring det valda forskningsämnet. Vidare har inga avgränsningar tillämpats i arbetet, utöver det som står angivet i underrubrikerna under Metod.

3.1. Urval

Antalet informanter har baserats utifrån vad vi ansåg vara genomförbart. Urvalet har därefter blivit sex informanter. Dessa utgjordes av tre socialtjänstarbetare inom socialförvaltningar, respektive tre personer som var verksamma inom ideella organisationer som arbetar med hemlösa personer. Då vi var intresserade av att se hur olika stadsdelsförvaltningar och ideella organisationer i Stockholms stad hanterar samma frågor, har vi systematiskt valt dessa informanter. Studien utgår ifrån att yrkespersoner som är verksamma inom socialförvaltningar och ideella organisationer kan betraktas som kompletterande motpoler till varandra. Genom att inkludera bådas perspektiv om insatserna fick vi en större översikt som senare har analyserats. Vi utgår ifrån att urvalsgruppen motsvarar ett tillräckligt underlag för att uppfylla den s.k. mättnad av information som Bryman (2011) beskriver. Det vill säga att vi har insamlat tillräckligt med intervju underlag för att besvara studiens syfte och frågeställningar.

3.2 Tillvägagångssätt

Vi använde oss av ett målinriktat (eller målstyrt) urval. Det innebär att vi strategiskt valt ut deltagare som är relevanta till studiens forskningsfrågor (Bryman, 2011). En stor tillgång för studien var att vi hade kontaktpersoner som jobbar inom socialtjänsten på två kommuner: Hässelby/Vällingby och Hägersten/Liljeholmen. Dessa ställde sedan upp som två intervjupersoner till vår studie. Resterande intervjupersoner som inte ingick i gruppens kontaktnätverk sökte vi upp via internetsökningar. Då vi var ute efter totalt sex informanter, behövde studien kompletteras med ytterligare en person som jobbar inom socialförvaltningen och tre personer som arbetar inom olika ideella organisationer. Efter att ha sökt på nätet kontaktade vi sedan ideella organisationer och ytterligare en socialförvaltning genom att ringa och skicka elektroniskt mail. I både mailen och telefonsamtalen har det tydligt framgått vilka vi var, vad syftet med studien var samt varför de var relevanta för vår studie. Vi ville ge våra respondenter en trovärdig anledning till varför de borde delta i studien, liksom Bryman (2011) menar att informanter måste övertygas. Argumentet som fördes fram från vår sida, var att studiens genomförande utgjorde ett tillfälle att uppmärksamma oliktankande beträffande insatser om hemlöshet.

Personerna som slutgiltigen ingick i studien var yrkesverksamma inom: Hässelby/Vällingbys stadsdelsförvaltning, Hägersten/Liljeholmens stadsdelsförvaltning, Enheten för hemlösa, Frälsningsarméns härbärke, Situation Stockholm och Rättigheter Frigörelse Hälsa Likabehandling (RFHL). Studiens genomförande sträcker sig inom Stockholm stads ramar.

Våra intervjuer utfördes på våra informanternas arbetsplatser och var mellan 30 till 50 minuter långa. Vi spelade in intervjuerna med inspelningsutrustning. På så sätt var det möjligt att gå tillbaka till intervjuerna om vi t.ex. inte uppfattade något korrekt under intervjun.

Vid två av de genomförda intervjuerna deltog fler personer än vad det först var planerat. Men eftersom det har resulterat i mer insamlad information, anser vi att det har varit till studiens fördel. Exempelvis kunde de komplettera den intervjuade med fler svarsalternativ. De övriga deltagarna som närvarade hade liknande eller samma befattning som den intervjuade. I resultatredovisningen kommer deras svar att presenteras gemensamt. Detta eftersom de tillsammans med den intervjuade fortfarande är representativa för den egna organisationen

3.3. Sökstrategier

Studiens underlag består av kurslitteratur, sökningar på nätet samt vetenskapliga artiklar. Vid sökningarna av de vetenskapliga artiklarna användes databasen Social services abstracts, som är en del av portaldatabasen Proquest social sciences. Ett av databasens huvudområden var inriktat mot hemlöshetsforskning, vilket gjorde den till enkelt val. Sökningarna innefattade främst orden: *homelessness*, *social problems*, *social exclusion* och *Sweden*.

Sökningarna gjordes i varierad följd varvid sökord inkluderades och exkluderades. Därefter studerades sökningarna som hade under 100 träffar mer utförligt. Endast artiklar som var peer-reviewed valdes ut, vilket innebär att artiklarna är granskade och godkända av andra forskare. Exempel på sökord vid sökningar på nätet var *ideella organisationer i Stockholm stad*, *enheten för hemlösa i Stockholm Stad* och *organisation för hemlösa*. Då det bara finns en enhet för hemlösa i Stockholm var det inte svårt att hitta kontaktinformation till dem på nätet. Det var däremot svårare att hitta ideella organisationer som skulle passa vår studie då det finns många sådana i Stockholm. Vid sökningar på nätet (Google) var utgångspunkten att få fram träffar som visades på första sidan, även om vissa undantag kan ha gjorts.

Kurslitteraturen valdes utifrån relevansen till ämnet.

3.4. Analysmetod

I både resultat och diskussionsdelen av arbetet har vi belyst skillnader och likheter som framkom både inom och mellan grupperna. Detta valde vi att göra utifrån en narrativ analys med inriktning på särskilda teman, detta kan också kallas för en *tematisk analys*. I en tematisk analys ska fokus riktas på vad som sägs istället för hur det sägs (Bryman, 2011). Först identifierade vi gemensamma teman bland de insamlade intervjuerna och därefter jämfördes

de med varandra för att uppmärksamma potentiella skillnader. Genom en tematisk analys studerade vi återkommande teman som presenteras senare i resultatdelen. Detta utmynnas sedan i en avslutande diskussion i slutet av arbetet.

Innan teman kunde skapas behövde vi dock bearbeta våra insamlade intervjuer, vilket sker genom en kodningsprocess. Vi utförde främst en datadriven kodning som enligt Hjerm & Lindgren (2010) innebär att man har ett öppet sinne för det man läser. Men i praktiken kan man göra detta parallellt med att på förhand ha bestämt på ett ungefär vad det är man söker sig efter. Det senare går under namnet begreppsdriven eller tematisk kodning (Hjerm & Lindgren 2010). När vi sållade igenom innehållet i intervjuerna tillämpades till viss del både en data- och begreppsdriven kodning. Vi hade dels en idé om vad vi sökte efter bland vårt insamlade material, samtidigt som vi var öppna för att annan information kunde framträda.

3.5. Reliabilitet och validitet

Reliabilitet

Reliabilitet anger hur pass tillförlitlig en studie är. Det vill säga om vi skulle få fram samma resultat om studien skulle göras om på nytt. Avgörande faktorer som har en direkt inverkan på reliabiliteten är dels kvalitén på intervjun, den transkriberande processen samt vilka slutsatser som görs av det insamlade materialet (Kvale & Brinkmann, 2009). Vi har med andra ord behövt beakta utförandet av intervjuerna före, under och efter själva genomförandet av dessa.

Som uppmärksammades under rubriken tillvägagångssätt så fanns det vid två tillfällen flera intervjupersoner närvarande. Men Oberoende av hur många intervjupersoner som deltar i en intervju, kan svaren fortfarande komma att ändras från ett tillfälle till ett annat. Även vem det är som ställer frågorna kan ha betydelse för vilka svar respondenten kommer att utlämna, eftersom intervjuaren kan ha olika sätt att hantera själva utförandet av intervjun. Exempel på detta var genomförandet av de första intervjuerna som vi gjorde. Det var en ny erfarenhet för oss båda att gå in i rollen som intervjuare. Det medförde en större osäkerhet i själva utförandet av intervjuerna och också en osäkerhet om hur intervjuerna skulle hanteras efteråt. Men bland de senare utförda intervjuerna utvecklade vi tids nog en större medvetenhet om hur intervjumaterialet skulle utgå mer från studiens syfte och frågeställningar. Det resulterade i intervjuer med något bättre flyt. Ett annat exempel beträffande intervjuens kvalité handlar om

att genomföra intervjun i en ostörd miljö där inte omgivningen stör, vilket vi tänkte på vid genomförandet av alla våra intervjuer.

Arbetsfördelningen har fördelats på två personer och det innebär att intervjumaterialet har delats upp jämnt därefter. Transkriberingsprocessen har med andra ord utövats av två olika personer. Det finns emellertid utrymme för oliktankande vid en transkriberingsprocess som trots noggrannhet från båda parter ändå kan leda till olika tolkningar av det insamlade intervjuerna, vilket i sig kan utgöra en risk för reliabiliteten i studien. Kvale och Brinkmann (2009) pekar dock på att samhällsforskning generellt sett är svår att eftersträva med hög reliabilitet i kvalitativa studier, då de kännetecknas av att vara subjektiva. Studien är inte heller representativt för alla organisationer som jobbar med gruppen ifråga. Svaren hade kunnat se annorlunda ut om vi intervjuat fler organisationer som jobbat med målgruppen.

Validitet

Att en studie har hög validitet innebär att studien har undersökt det den var avsedd att undersöka (Kvale & Brinkmann, 2009). Under arbetets gång har vi blickat tillbaka på de avsedda ändamålen med studien för att säkerställa att materialet som vi samlar in följer en röd tråd i enlighet med syftet och frågeställningarna. Frågeställningarna har främst besvarats med hjälp av svaren från intervjuerna och har därefter kopplats samman i resultat- och diskussionsdelen. Kommunikativ validitet handlar om att forskaren genom hela studien tydliggör för läsare, vad man har gjort och varför man har gjort det (Kvale & Brinkmann, 2009). Vi har tagit hänsyn till detta, genom att utförligt förklara och tydliggöra valen vi har gjort.

3.6. Etiska överväganden

Respondenterna utgör de viktigaste aktörerna i vår studie. Så för att skydda dem har vi tagit hänsyn till de fyra etiska principer som Bryman (2011) beskriver: Informationskravet, samtyckeskravet, nyttjandekravet och konfidentialitetskravet är de fyra principer som på olika sätt skyddar deltagare i en forskning. Vi har varit tydliga med att informera våra respondenter om studiens syfte. De har därefter på egen hand valt att medverka. Konfidentialitetskravet var något som vi däremot inte upplevde att vi behövde ta någon större hänsyn till i början. Eftersom våra intervjupersoner består av myndighetspersoner och företrädare inom ideella organisationer, utgick vi i början från att inte behöva vara lika anonyma med deras namn som om vi hade haft en direkt klientmedverkan. Det fanns dock intervjupersoner som kände sig

obekväma med att använda sina riktiga namn. Av denna anledning valde vi att återigen införa konfidentialitetskravet, och inte nämna deras typ av befattning. Detta blev dessutom till studiens fördel. Genom att återinföra konfidentialitetskravet kunde vi göra ett åtagande för att se till så att grupperna inte opponerar sig mot varandra - då den andra parten inte explicit är medveten om vem det är från den andra gruppen som har uttryckt sig i en viss fråga.

Det är viktigt att studiens fokus enbart riktas åt att besvara frågeställningarna som vi söker oss efter. Ett konkret exempel på detta är att få båda parterna att enbart fokusera sina respektive svar kring insatserna i vilket de kommer i kontakt med varandra. Vi vill med andra ord inte få fram tankar och åsikter hos parterna där de på något sätt opponerar sig mot varandra och eller på annat sätt uttrycker sig på ett sådant sätt att de inte ger svar på våra frågeställningar. Intresset i intervjufrågorna ligger således i insatserna som förenar båda parterna att tycka till om något gemensamt. Därefter granskas deras yttranden, som sedan kommer utgöra grunden för studiens analysunderlag.

Vid genomförandet av intervjuerna har vi rättat oss efter det som Kvale och Brinkman (2009) beskriver som hantverksskicklighet. Det innebär i korthet att vi har säkerställt att det insamlade materialet är förenligt med etiska aspekter av en forskningsintervju. Sedan har vi respekterat de eventuella olikheter som intervjupersonerna kan ha upplevt gentemot oss som intervjuare, något som inte är otänkbart då vi kan ha haft en föreställning om ämnet som skiljer sig åt från respondenterna. Genom att ta hänsyn till hantverksskickligheten har en mer ömsesidig dialog mellan oss och intervjupersonerna varit möjlig.

3.7. Intervjudesign

I studien tillämpades en *semistrukturerad* intervju med inriktning mot ett formellt intervjuschema. Detta förklarar Bryman (2011) är utformandet av två olika sorters intervjufrågor som riktas mot två olika grupper. I det här fallet riktades de mot socialförvaltningar respektive ideella organisationer för hemlösa (de frågor som skilde sig åt var däremot ganska få). Frågorna var utformade för att i stor utsträckning som möjligt vara lika för båda grupperna. Men eftersom båda har olika sätt att jobba med målgruppen, ändrades frågorna något beroende på vilken grupp vi intervjuade. Samtidigt utgick vi ifrån att anpassa frågorna så att de gav intervjupersonerna möjlighet att svara med så öppna svarsalternativ som möjligt. Om intervjuaren vid utförandet av en intervju kommer på fler frågor som den vill ställa, så går även det att göra i en semistrukturerad intervju. Detta görs i sådana fall för att

erhålla svar som tillför ytterligare information till studiens slutgiltiga analysunderlag (Bryman, 2011). Men då vi enbart sökte svar på frågorna ur intervjuguiden (Bilaga 3), innebar det att denna möjlighet begränsades. Däremot gavs utrymme för en viss grad av flexibilitet i utförandet av intervjuerna, då respondenterna som medverkade i intervjun hade möjlighet att basera sina svar utifrån egna åsikter och erfarenheter (Bryman, 2011). Således hade vi ett öppet förhållningssätt mot vissa av de begrepp som diskuterades mellan grupperna som t.ex. “insatser” och “hemlöshet”, eftersom begreppen kan definieras och tolkas olika av grupperna. Intervjufrågorna baserades efter studiens syfte.

4. RESULTAT

I kommande text redovisas resultaten av studiens genomförda intervjuer under fyra olika rubriker: *bakgrundsinformation, definitionsfrågor, insatser och samarbeten*. Dessa är uppkallade efter temafrågorna som hittas i slutet av arbetet (Bilaga 3). Då studien omfattar ett stort intervjuunderlag, kommer fortsättningsvis rubrikerna att redogöras i tabellform istället för i löpande text. Att redovisa resultaten i tabellform kan dessutom lättare tydliggöra skillnader och likheter mellan grupperna.

För att skydda intervjupersonernas integritet har påhittade kodnamn använts.

Intervjupersonerna har sedan delats in i grupp A och B, där grupp A representerar myndighetsutövare inom socialförvaltningar och grupp B personer som arbetar inom ideella organisationer. Vi har därefter under varje rubrik återberättat resultaten och kopplat dessa till det teoretiska perspektivet. Många av svaren är utdrag från hela intervjuer. Det innebär att de har tagits ur sin kontext och enbart återgetts med några ord eller kortare meningar. Vi har valt att endast ta ut kortare utdrag av intervjuerna, då dessa återger det mest centrala innehållet och därmed tillfört mest till respektive fråga. I den senare diskussionen kommer däremot längre citat av resultatdelen att redovisas, för att ge mer utförliga svar av den insamlade informationen. Många av frågorna var öppet konstruerade vilket gör det svårt vid tillfällena att göra en jämförelse mellan svaren, då en enhetlig slutsats inte kan göras. Nedan följer en kortfattad bakgrundsinformation om intervjupersonerna.

BAKGRUNDSINFORMATION

GRUPP A	A1	A2	A3
Stadsdel	Hägersten/Liljeholmen	Hässelby/Vällingby	Enheten för hemlösa
Yrkesverksam	Ca 1 år	Ca 4-5 år	Ca 17 år
GRUPP B	B1	B2	B3
Ideell organisation	Situation Stockholm	RFHL	Frälsningsarmén härbärke
Yrkesverksam	Ca 8 år	Ca 13 år	Ca 23 år

I ovanstående tabell framkommer det att de flesta av intervjupersonerna har en lång yrkeserfarenhet inom respektive grupp. Vi är medvetna om att detta samt deras tidigare arbetserfarenheter kan ha påverkat deras svar, men vi har valt att inte uppmärksamma detta ytterligare.

DEFINITIONSFRÅGOR

Studien utgår främst från våra informanternas egna tankar och åsikter. Av denna anledning har vi valt att kalla följande för definitionsfrågor, där informanterna själva har definierat samma saker på olika sätt. Då dessa frågor introducerade våra syften med denna studie, valde vi på ett systematiskt sätt att inleda våra intervjuer med dessa frågor. Vi anser att dessa frågor är en bra övergång till våra frågor kring insatser, som är huvudområdet i denna studie.

Definitionsfrågorna hittas på nästa sida.

FRÅGOR	GRUPP A	GRUPP B
<i>Kortfattat beskriv det sociala arbetets innebörd för dig</i>	<p>A1; ... Att hjälpa människor till bästa förmåga...</p> <p>A2; Att ge stöd och att vara behjälplig. Motivation, motivation, motivation...</p> <p>A3; ... Utgå ifrån klientens behov, socialt förändringsarbete...</p>	<p>B1; Hjälptill självhjälpt. Empowerment.</p> <p>B2; Att folk skall få det dem har rätt till enligt lagar och förordningar...</p> <p>B3; Det är beroende framkallande att arbeta med gruppen...</p>
<i>Vilka ord associerar du med hemlöshet?</i>	Alla i grupp A associerade hemlöshet med bostadslöshet.	<p>B1; Bostadsbrist, en smula hyckleri.</p> <p>B2; Att man är utan ett hem, utan trygghet. Man har nästan ingenting.</p> <p>B3; Psykisk sjukdom, missbruk, kategori ett (socialstyrelsens definition).</p>
<i>Vilka ord associerar du med insats?</i>	Hjälpt, förändring, olika typer av insats	Socialtjänsten, Tögen*, Öppenvård
<i>Utgår ni ifrån en viss typ av definition av hemlöshet i ert arbete?</i>	<p>A1 och A2 utgår ifrån socialtjänstens definition.</p> <p>A3; Nej... Att vara hemlös innebär väldigt mycket...</p>	Nej, ingen i denna grupp använder sig av en viss definition

<i>Är hemlöshet en konsekvens av individen själv eller brist på resurser från samhället?</i>	En kombination av båda	B1 och B3 menar att det främst är brist på resurser från samhället B3; Hos oss är det nästan uteslutande missbruk eller psykiskt funktionshindrade
<i>Vad anser ni om en gemensam definition av begreppet hemlöshet?</i>	Alla inom denna grupp tycker att det skulle vara bra med en gemensam definition	B1; Tycker att det inte skulle spela någon roll. B2; Menar att det kanske skulle behövas i storstäderna B3; Tycker att det redan finns en gemensam definition.
<i>Anser du att socialförvaltningar lättare pratar om hemlösa som "problemgrupp" eller som en individuell problematik?</i>	Grupp A tycker att socialförvaltningar pratar om hemlöshet som en individuell problematik	B2 och B3 tycker att socialförvaltningar pratar om hemlösa som en "problemgrupp" B1; Socialen ser nog på det olika beroende på vem dem bemöter

Våra informatorer i båda grupp A och B tycker att socialt arbete handlar om att motivera, hjälp till självhjälp. Detta är precis vad empowerment går ut på, att motivera individer till att ta makt över sitt liv och förändra sin vardag enligt Carroll (1994). Vidare associerade många

av våra informatorer både inom grupp A och B ordet ”hemlöshet” med bostadsbrist. Alla inom grupp B svarade att de inte utgår ifrån någon viss typ av definition av hemlöshet i sitt arbete medan två i grupp A utgår ifrån socialtjänstens definition. Vidare tycker alla i grupp A att hemlöshet är en konsekvens av både individen själv och brist på resurser från samhället, medan två i grupp B menar att det framförallt är en konsekvens av brist på resurser från samhället. Alla inom grupp A är överens om att det vore bra med en gemensam definition av hemlöshet som gäller nationellt. Inom grupp B har vi fått fram olika svar, B1 menar att det inte riktigt skulle spela någon roll, B2 tycker att det redan finns en gemensam definition, slutligen tycker B3 att det redan finns en gemensam definition.

INSATSER

Frågorna kring insatser är som tidigare nämnt i arbetet också huvudfrågorna för denna studie. Frågorna rörande insatserna är både allmänna för hela Stockholm stad samt mer specificerade. För att förenkla resultatredovisningen av insatserna kommer denna att delas in i underrubrikerna ALLMÄNNA FRÅGOR och SPECIFICERADE FRÅGOR, och som riktar sig åt båda grupperna.

ALLMÄNNA FRÅGOR	GRUPP A	GRUPP B
<i>Vilka begränsningar har du/ni i arbetet mot hemlöshet?</i>	<p>A1 och A2 besvarar att de blir begränsade av lagar och regler som de har att förhålla sig till.</p> <p>A3; ... Ständiga nedskärningar i budget, man får omfördela resurser</p>	<p>B1; ... Vi har inget mandat att skicka iväg folk på behandlingshem.</p> <p>B2; Bostäder, tänk om vi hade jour lägenheter...</p> <p>B3; ... Vi är ingen myndighet ... Det är vår nackdel och vår styrka</p>
<i>Har ekonomin någon direkt påverkan på</i>	Alla i grupp A är överens om att ekonomin påverkar	B1 och B2 tycker att ekonomin har en direkt

<i>insatsernas omfattning?</i>	insatserna	påverkan. B3 tycker både ja och nej
<i>Vilka styrkor kan du se i arbetet mot hemlöshet i allmänhet?</i>	A1; Enheten för hemlösa A2; ... Dem flesta får hjälp (men oftast kortsiktigt) A3; Bostad först	B1;...Bostad först... B2; ...Enheten för hemlösa.. B3; *Tögen
<i>Vilka brister kan förekomma i arbetet mot hemlöshet, enligt dig?</i>	A1; Brist på bostad A2; Lägenheterna är inte tillräckligt anpassade efter allas behov... stränga krav på förtur ansökan A3; ... Tögen kan utnyttjas även om samarbete med socialsekreterare upphör	B1; ... att man bara ser missbruket istället för att se hemlösheten B2; ... att det är socialtjänsten som jobbar med frågorna om hemlöshet B3; ... stadsdelsreformen är fullständigt förödande
<i>Hur tror du att arbetet mot hemlöshet kan förbättras?</i>	A1; Bostadsmarknaden och arbetsmarknaden måste förbättras. Mer fokus på förebyggande arbete. A2; Bättre kontakt med hyresvärdar A3; ... Genom att alla enheter har bra koll på sin ekonomi och statistik	B1; Att man möter individen där den är. B2; ... Genom att fokusera på bostäder B3; Börja använda socialtjänstlagen. Ge vård till den som behöver... Gå ner på enskild nivå

<p><i>Tycker du att det är någon form av insats som saknas idag?</i></p> <p><i>*I sådana fall vilken/vilka?</i></p>	<p>A1; Alla stadsdelsförvaltningar borde ha olika projekt för att motverka hemlöshet</p> <p>A2; Mer och bättre kontakt med privata hyresvärdar</p> <p>A3; Satsa på fler boendeformer...</p>	<p>B1; Bostad först hos alla förvaltningar. Att man går ner mer på individnivå...</p> <p>B2; ... satsa på att bygga särskilt för fattigt folk....</p> <p>B3; Vård och behandling</p>
---	--	---

SPECIFICERADE FRÅGOR	GRUPP A	GRUPP B
<p><i>Vilka insatser arbetar ni med/känner ni till i arbetet mot hemlöshet?</i></p>	<p>A1; Boskolan, *Tögen</p> <p>A2; Hemlöshetsprojektet, rådgivning, stödsamtal, drop in tider</p> <p>A3; Tränings – och försökslägenheter, budget- och skuldrådgivare, olika former av stödboenden</p>	<p>B1; Öppenvården, vuxenenheten, nödpengar, house in first</p> <p>B2; *Tögen, kategorieboenden, försöks/tränings lägenheter, stiftelsen hotell hem</p> <p>B3; Behandlingshem, gruppboendestäder, försökslägenheter,</p>
<p><i>Vilka är insatsernas ändamål enligt dig?</i></p>	<p>A1; ... De är till för att folk ska hitta någonstans att bo</p> <p>A2; ... Lite mer långvarigt</p>	<p>B1; ... Livsuppehållande fast det egentligen inte är det...</p>

	<p>(förebyggande syfte)</p> <p>A3; ... För att skapa ett varaktigt och värdigt boende</p>	<p>B2; ... Få bort hemlösa från gatorna ... En slags städningseffekt*</p> <p>B3; Tanken är ju att det ska leda till att en person kommer upp ur diket...</p>
<p><i>Vilka är de positiva förändringar för målgruppen pga. Insatser enligt dig?</i></p>	<p>A1; ... hjälp av personalen att söka boende</p> <p>A2; ... förstahandskontrakt utanför Sthlm tack vare insatsen.</p> <p>A3; Specialiserad socialbyrå vars jobb riktas mot hemlöshet som grupp</p>	<p>B1; <i>House in first</i> har varit positivt...</p> <p>B2; ... Insatserna kan ha haft positiva förändringar för enskilda personer</p> <p>B3...man kan gå från hemlös till att bli marginaliserad...</p>
<p><i>Vilka är de negativa påverkan pga. insatserna enligt dig?</i></p>	<p>A1; ... Få tider att erbjuda...</p> <p>A2; Att inte kunna kontrollera hyresvärdar</p> <p>A3; Det är bara en hypotesfråga...</p>	<p>B1; ... Dem börjar i lite fel ände</p> <p>B2; ... Boendetrappan har inte alls fungerat</p> <p>B3; ... Kraven är inte i nivå med vad dem [hemlösa] klarar av...</p>
<p><i>Anser du att insatserna utformas utifrån individens</i></p>	<p>Alla inom grupp A tycker att insatser som de har</p>	<p>Ingen inom grupp B tycker att insatserna</p>

<i>enskilda behov?</i>	benämnt är utformade efter individens enskilda behov	utformas efter individens enskilda behov.
<i>Anser du att insatserna tar hänsyn till annan problematik, t.ex. ekonomiska besvär och psykisk sjukdom</i>	<p>A1; Boskolan och *Tögen är endast till för att hitta någonstans att bo.</p> <p>A2; ... Det är väldigt svårt för en person med försörjningsstöd och skulder att få eget boende</p> <p>A3; ... Man blir väldigt väl omhändertagen</p>	Grupp B är överens om att insatsen inte alls tar hänsyn till annan problematik som den enskilde kan ha.

***Tak över huvud garantin**

Grupp A:s motivering för insatsernas ändamål är att förse den hemlöse med någon form av boende och som även ska ha en långvarig positiv effekt för vederbörande. Grupp B pekar på ungefär samma sak som grupp A, men väljer att inte beskriva insatserna utifrån några långsiktiga effekter som gynnar den hemlöse. I frågan rörande de positiva förändringarna åsyftade sig A3 på den egna verksamheten där man som "specialiserad socialbyrå" kan nå ut till hemlösa som grupp. A3 menar att personer som befinner sig i hemlöshet inte är lika synliga i de större stadsdelarna. Av denna anledning söker sig enheten för hemlösa aktivt efter hemlösa genom ett uppsökarteam runt om i Stockholm. B3 svar rörande de positiva förändringarna handlar om att insatserna möjliggör att hemlösa istället kan betraktas som marginaliserade och därmed lättare uppmärksammas som människor som är i behov av hjälp och resurser. Genom en sådan procedur kan man arbeta med gruppen från början med en förhoppning om att insatserna som riktas mot gruppen ifråga utformas mer utifrån individens behov. Men B3 menar samtidigt att kraven som de hemlösa ställs inför inte är i nivå med vad dem klarar av - som redogörs för i frågan gällande den negativa påverkan p.g.a. insatserna. Resten av frågorna rörande positiva och negativa förändringar varierade mycket beroende på vilken organisation som svarade.

Den främsta skillnaden som vi lokaliserade mellan grupperna var att hela grupp A anser att insatserna är utformade efter individens behov, medan grupp B menar att de inte alls är utformade efter individens behov, utan snarare att individen behöver anpassa sig efter insatserna som finns tillgängliga. Således finns det ett större önskemål från grupp B sida att insatserna anpassas mer efter den enskilda individens behov och önskemål - en större medverkan från individens sida att kunna styra över sin livssituation. Medverkan förklaras av Prilleltensky (1994) som en viktig beståndsdel i empowerment. Den kritiseras dock av Carroll (1994) som menar att medverkan kan vara något svårt att efterleva alla gånger, särskilt när denna behöver ställas i relevans till en social, politisk och ekonomisk kontext. Beslut rörande människors välbefinnande kan alltså inte göras i samråd med vederbörande alla gånger menar Carroll. För att koppla detta till studiens resultat, innebär det att hemlösa (i vilket insatserna är menade att ta hänsyn till) inte bör tillåtas alltför stort brukarinflytande över insatsernas utformning. Deras åsikter och önsknings kan komma i kläm med andra beslut som socialförvaltningen ansvarar över. Att låta brukarna få vara med och påverka sin situation kan enligt Carroll ses som ett exempel på social intervention inom empowerment. Brukaren ges möjligheten att ta ett större ansvar över sitt liv, vilket motsvarar en mer individuell lösning för den enskilde. Carroll (Ibid) understryker dock att samhällets utsatta har svårt att själva förändra sin situation från var de befinner sig. I denna studie representerar hemlösa ett konkret exempel på utsatta individer i samhället som saknar inflytande att påverka sin situation genom interventionsarbete. För att förstå utformningen av de sociala insatser som utövas mot hemlösa, behöver kunskapsläget kring hemlöshet identifieras som ett socialt problem menar Börjesson (2005).

Många i grupp B framhåller att hemlösa människor skulle behöva bemötas mer utifrån enskild nivå och få mer självbestämmande. Den senare handlar enligt Carroll (1994) om att låta individen själv bestämma vad de ska behöva gå igenom och inte. Självbestämmandet står som en fundamental del i empowerment. Kunskapsläget kring hemlöshet och hur insatser används i praktiken har en inverkan på vederbörandes självbestämmande men som belyses på lite olika sätt mellan grupperna. Medan grupp B förespråkar bemötandet på den enskilda nivån pekar två i grupp A på bostadsmarknaden och samarbetet med hyresvärderna som något som kan förbättras. Grupp A lägger också stor vikt på enskilda individers förmåga att vara självständiga och att hjälp till självhjälp är en viktig utgångspunkt för att på sikt klara av ett mer långsiktigt boende. Då grupp B visserligen håller med om detta så menar många i denna grupp att lämpliga insatser inte tillämpas alla gånger och att dessa tenderar att börja i "lite fel

ände” av problemet. Exempel på detta är ett visst missnöje som har kommit fram från våra informatörer gällande boendetrappan, medan andra insatser som t.ex. bostad först har accepterats bättre. Detta stöds även av b.la. Löfstrand (2010).

Att ta full hänsyn till empowerment är att låta individer känna att de bestämmer över sig själva och att de kan ta sina egna beslut i slutändan, i kombination med att de känner en medverkan i de beslut som fattas och att dessa beslut är individuella lösningar åt en brukare ifråga (Carroll, 1994). Den främsta likheten menar båda grupperna är bostadsmarknaden, som båda menar är ett problem idag. Båda tycker att det borde byggas fler bostäder som är anpassade efter målgruppen.

SAMARBETEN

Det fanns även ett intresse från vår sida att ta reda på samarbetet grupperna emellan. Av denna anledning har vi inkluderat en egen rubrik som redogör för detta och som behandlar både likheter och skillnader mellan grupperna. Frågorna är formulerade så att svaren blev olika beroende på vem vi frågade.

<p><i>Hur skulle du beskriva ert samarbete med socialförvaltningar/ideella organisationer?</i></p>	<p>A1; Det främsta samarbetet är med härbärgen</p> <p>A2; Vi jobbar mycket med SHIS stiftelse</p> <p>A3; ... Vi köper tjänster, t.ex. från Stadsmissionen</p>	<p>B1; Det är så olika beroende på vilken förvaltning det är. Större samarbete med psykiatrin</p> <p>B2; Vi får medel för en del av verksamheten</p> <p>B3; generellt sett ett bra samarbete</p>
<p><i>Hur skiljer sig ert arbete från det arbete</i></p>	<p>A1; Vi är ganska fyrkantiga. Vi kan bara</p>	<p>B1; Vi jobbar aldrig med tvång, vi arbetar helt</p>

<p><i>socialförvaltningar/ideella organisationer uträttar?</i></p>	<p>hjälpa till med vissa saker...</p> <p>A2; Vi har myndighetsutövning. Ideella organisationer har lättare kontakt med klienten</p> <p>A3; Det här är ju myndighetsarbete</p>	<p>efter individens önskemål. Vi har ingen myndighetsutövning</p> <p>B2; Vi arbetar utifrån empowerment</p> <p>B3: Vi kan gå det extra steget...</p>
<p><i>Vilka likheter finns med arbetet som ni och socialförvaltningar/ideella organisationer uträttar?</i></p>	<p>A1; ... Vi försöker hjälpa dem på något sätt</p> <p>A2; Vi försöker att tillgodose alla behov på något sätt</p> <p>A3; ... Det viktigaste är att man har en värdegrund</p>	<p>B1; Lagen och rättigheter men från ett annat håll*</p> <p>B2; Lagar och regelverk. Alla vill ju någonstans komma framåt...</p> <p>B3; Vi ingår ju i Tögen.</p>

Alla våra informatorer har uppgett att det finns ett samarbete mellan respektive grupp, men samarbetet skiljer sig beroende på vilken ideell organisation och stadsdelsförvaltning det handlar om. Den största skillnaden som finns mellan gruppernas arbete är att socialtjänsten utför myndighetsutövning och är som A1 sa: "fyrkantiga och bara kan hjälpa till med vissa saker". Grupp B uppgav att de arbetar endast efter individens önskemål, empowerment och att de även kan gå det steget extra. Det finns ett visst intryck från grupp B att myndighetsutövning inte riktigt handlar om empowerment och att bemöta individen där den är. De likheter som uppgavs av både grupp A och B är att alla har regler och lagar att förhålla sig till och att alla på olika sätt vill och försöker hjälpa individer som befinner sig i utsatthet. Av resultaten att döma finns det en diskrepans av uppfattningarna mellan socialförvaltningarna som dagligen jobbar med insatserna och de ideella organisationerna som dagligen kommer i direkt kontakt med personer som befinner sig i hemlöshet.

Intervjupersonernas svar indikerar på intressanta lik- och olikheter som skildrar gruppernas ställningstaganden utifrån strukturella och individuella perspektiv.

5. DISKUSSION OCH SLUTSATSER

Vår första frågeställning handlar om vilka insatser socialtjänstarbetare har till sitt förfogande i arbetet mot hemlöshet. Det har visat sig att svaret på den frågan beror mycket på vilken stadsdelsförvaltning det handlar om, men det finns insatser som alla våra informanter arbetar med. Sådana insatser är t.ex. "tak över huvudet garantin", försökslägenheter, olika former av stödboenden och rådgivning på olika sätt. Medborgarkontor är ett exempel på insats som skiljer sig från stadsdel till stadsdel. Vissa förvaltningar har tillgång till ett medborgarkontor där vem som helst (även de som inte är klienter hos den förvaltningen) är välkomna att få hjälp att t.ex. söka boenden genom Internet.

"... det finns inte så många hemlösa i denna stadsdelsförvaltning så får vi inte pengar för att starta ett projekt. Problemet finns, men det kanske inte är tillräckligt många eller så har problemet inte belysts tillräckligt mycket i denna stadsdel" – (A1, Hägersten/Liljeholmens stadsdelsförvaltning)

Ovanstående citat illustrerar att insatserna som socialarbetare inom socialtjänsten har till sitt förfogande, kan variera beroende på hur mycket en stadsdel har uppmärksammat hemlöshet som problem. Hässelby och Vällingby stadsdelsförvaltning hör till kategori av stadsdelsförvaltningar som har gjort just detta. Där bedrivs ett hemlöshetsprojekt som har varit framgångsrikt. Enligt dem själva så har deras projekt blivit en inspiration för andra stadsdelsförvaltningar i Stockholm. Hemlösheten som problem skiljer sig alltså åt beroende på stadsdel. Utöver hur pass uppmärksammat hemlösheten är inom varje stadsdel, styrs samtidigt arbetet utifrån ekonomiska förutsättningar som bestämmer hur resurser ska fördelas.

Våra två andra frågor handlar om våra informanters egna upplevelser och åsikter om insatserns tillämpning i praktiken. Svaren är väldigt olika beroende på vilken verksamhet informanterna arbetar inom. När vi frågade våra intervjupersoner om huruvida insatserna är utformade efter individen, var de överens i respektive grupp. Socialförvaltningar tyckte att de utformas efter individens behov, medan ideella organisationer inte riktigt höll med om det. De tyckte tvärtom att insatserna inte alls är utformade efter individens behov, utan individen får anpassa sig efter insatserna.

”Dem trycks in. Dem trycks in i de insatserna som finns, för att det här finns att ha. Det här är vad som erbjuds... eller inte ens det, utan den här smala delen den kan du få ta del av. Ännu en gång trycks man in där och så försöker man, men så det blir bara ”fel”.” – (B1, Situation Stockholm)

”tycker att ett boende är en husvagn... men att man [verkligen] lyssnar på dem. Och att man möter dem som människor. Se människan och inte den hemlösa, så tänker jag. Ge dem lite tid” – (B1, Situation Stockholm)

I ovanstående citat pratar våra intervjupersoner om att man ska möta individen där den är och inte försöka påtvinga insatser som man själv tror att personen kan vara i behov av. Om en person tycker att en husvagn är ett lämpligt boende så ska man inte leta efter en lägenhet till denna person. Carroll (1994) menar att man ska få personer att känna sig delaktiga och mötas halvvägs. När personer identifieras som autonoma individer som har rätt att bestämma vad de själva gör eller vad som ska hända med dem, följer nödvändigtvis värdet av självbestämmande med (ibid).

I hemlöshetsstrategin för åren 2014 – 2019 (som beskrevs tidigare i arbetet) är ett av de övergripande målen att antalet hemlösa personer i stadigvarande boendelösningar ska öka. Bostadsmarknaden har varit ett återkommande ämnesområde bland våra insamlade data. Våra intervjupersoner, både från grupp A och B har lyft fram att det behövs flera bostäder i arbetet mot hemlöshet. Alla våra intervjupersoner har nämnt olika insatser som saknas idag. De anser att det finns behov av flera olika insatser i arbetet mot hemlöshet men många menar att staten har valt att prioritera andras behov i samhället.

”Jag tror att man måste satsa på att bygga särskilt för fattigt folk, det som kallas för ”social housing”...Sådana politiska beslut som inkluderar våra grupper i bostadsmarknaden, som gör att de får in en fot i bostadsmarknaden behövs...” – (B2, RFHL)

“...Jag tänker att det är brist på bostad” - (A1, Hägersten/Liljeholmen stadsdelsförvaltning)

“... olika boendeformer, tycker man borde satsa på fler” - (A3, Enheten för hemlösa)

I ovanstående citat kan vi se att det enligt våra informatorer finns ett stort behov av bostäder som är anpassade för målgruppen. Det hjälper alltså inte att endast bygga fler bostäder i Stockholm Stad, utan man måste samtidigt se till att anpassningen sker till individer som t.ex. har ekonomiskt bistånd som inkomst. Vi belyste i bakgrundsfaktan att bostadspolitiken har ändrats med hänvisning till SOU (2001:95). Idag är kriterier för hyresgäster stränga. Våra informatorer från Hässelby/Vällingbys förvaltning belyste under intervjuens gång att det är för höga krav som ställs på klienterna. De menar att det finns behov, men ändå uppfylls inte kraven. Återigen återkommer vi till att möta där individen är. Vem är det man vill hjälpa när kraven är så höga?

Hemlöshet är ett komplext problem i samhället, det finns många olika bakomliggande faktorer till att en person befinner sig i hemlöshet, något som också har uppmärksammats i tidigare forskning på området (Börjeson, 2005; Sahlin, 1996). Det innebär att många olika yrkesgrupper kan tjäna på att samarbeta med varandra för att tillgodose individers behov. Socialtjänsten kan t.ex. bevilja ekonomiskt bistånd och boka in personer på olika kortvariga eller långvariga boenden. Men om dessa personer som beviljas dessa insatser inte kommer in på bostadsmarknaden och arbetsmarknaden, kommer de stampa på ett och samma ställe om och om igen. Som några av våra intervjupersoner belyste, så är alla socialarbetares måldensamma, alla vill hjälpa utsatta personer i samhället. Det som skiljer sig åt är hur man går tillväga - vilka regler och lagar man har att förhålla sig till som i sin tur präglar vilken kontakt man har med sina klienter. Myndighetsutövare har emellertid ett begränsat handlingsutrymme. Personer som arbetar inom ideella organisationer kan som Bengt från frälsningsarméns härbärge påpeka: "vi kan gå det extra steget". Våra informatorer har också uppgett att det finns ett samarbete grupperna emellan.

Då socialtjänsten och ideella organisationer jobbar med samma målgrupp, fastän på olika sätt, tror vi att ett bättre samarbete än den befintliga behövs. De kompletterar varandra på det sättet att Ideella organisationer bistår med hjälp i situationer där socialtjänsten inte kan göra något. Bengt från frälsningsarmén tycker att samarbetet med socialtjänsten generellt sett fungerar bra. Men på grund av den extrema personalomsättningen som förekommer inom socialtjänsten, känner han att han får börja om från noll varje gång en socialarbetare avslutar sin tjänst. Vår intervjuperson från RFHL anser att de väldigt ofta hamnar på olika sidor. Detta trots att båda vill hjälpa individer som befinner sig i utsatthet. Många i grupp B menar att socialförvaltningen skulle tjäna på att föra en tätare dialog med hemlösa människor som de

kommer i kontakt med. Två i grupp B för fram att ett bättre bemötande på enskild nivå från myndigheternas sida behöver förbättras i arbetet mot hemlöshet. De menar att om myndighetsutövare beviljas mer tid att lära känna människan bakom problematiken, behöver samtidigt inte brukaren (den hemlöse) riskera att behöva återberätta samma historia p.g.a. tidsbristen som kan uppstå. A1 framhäver det här som något av ett problem, eftersom det finns få tider att erbjuda vid deras socialförvaltning, innebär det också att det finns mindre tid för möten. B1 förklarar att brukaren efter en tid kan komma att berätta sina historier mekaniskt som en konsekvens av att inte ha blivit lyssnad på.

Trots att vi inte var ute efter en språklig analys lade vi båda märke till ett mönster för hur våra informatörer uttryckte sig under intervjuerna. Myndighetsutövarna har varit formella och "ordentliga" i sitt språkliga sätt att uttrycka sig, medan de som arbetar inom ideella organisationer har uttryckt sig lite mer "fritt". Vi tror att det kan bero på att myndighetsutövarna har lite mer press på sig att representera respektive förvaltning.

I tidigare avsnitt av arbetet har vi nämnt att socialt arbete ofta har gått med på den medicinska inriktningen för att definiera problemet kring hemlöshet. Enligt denna inriktning är hemlöshet en huvudsaklig följd av antingen missbruk och eller psykisk ohälsa. När vi ställde frågan till våra intervjupersoner om hemlöshet är en konsekvens av individen själv eller brist på resurser från samhället, fick vi åtskilda svar mellan grupperna. Alla inom grupp A var enade om att det är en kombination av båda, medan 2 av 3 inom grupp B spontant sa att det framförallt är en brist på resurser från samhället. Belcher, DeForge, Zanis, (2005) menar att Socialarbetare måste ompröva sina egna värderingar och inse att hemlöshet inte kommer att lösas eller ens hanteras som ett socialt problem förrän samhället erkänner problemet även som ett samhällsproblem, och inte enbart som en individuell problematik. Det framkommer även bland många av intervjupersonerna att ändringar på en strukturell nivå måste ske i arbetet mot hemlöshet.

Det som har återkommit mycket i vår studie är att möta individen där den befinner sig är nyckeln till att motarbeta hemlöshet. Insatsernas ändamål är att motarbeta hemlöshet och att hjälpa personer som befinner sig i den utsattheten. B3 från frälsningsarmén nämnde att forskningen måste bemöta praktiken bättre och koncentreras i den riktningen. Det håller vi med om, för precis som B2 från RFHL säger att på papper så ser det väldigt bra ut; det finns lagar och regler och insatser i förebyggande syfte och när hemlösheten väl är ett faktum. Men

någonstans brister det, i praktiken ser det annorlunda ut. Vidare har alla som är yrkesverksamma inom ideella organisationer belyst att när individer väl bestämmer sig för att de behöver hjälp, så måste det ske så fort som möjligt. Om de vill ha hjälp idag, är det försent att från socialtjänstens sida att boka in möte med vederbörande nästa vecka. De menar att socialsekreteraren inte har tid att ta emot personer när de väl är villiga att söka och motta hjälp. Vi tror att detta kan lösas genom att flera socialsekreterare anställs då antal klienter per socialsekreterare minskar och det leder i sin tur till att socialsekreterare kan vara lite mer flexibla och boka in möten mer öppet. På det sättet kan flera individer som befinner sig i utsatthet fångas upp och få hjälp.

Vi har i denna studie varit ute efter våra informatörers egna åsikter och erfarenheter om de insatser som de har kännedom om mot hemlöshet i Stockholm stad. Den kvalitativa forskningsmetoden var lämpad för att få fram det här empiriska underlaget. På så sätt har vi fått fram narrativa utsagor som vi har kunnat jämföra med varandra. En av utmaningarna i redovisning av resultat har varit att inte bli partiska med vad som skulle inkluderas och inte. Det har varit till vår fördel av att använda en induktiv inriktning då vi har kunnat samla in underlaget utan att försöka anpassa det till olika perspektiv eller teorier. En deduktiv inriktning skulle kanske ha begränsat oss i vår insamlingsprocess och vi kunde ha missat annan viktig information.

Vidare forskning skulle kunna utgå ifrån specifika insatser och dess tillämpning i praktiken. Vi var inte fokuserade på vissa specifika insatser, utan våra forskningsfrågor handlade om insatser i Stockholm stad generellt. Intervjupersonerna har i sina utsagor utgått från de insatser som de känner till, vilket gör det svårt för oss att utvärdera och jämföra insatserna i sig eftersom många olika typer av insatser har förts fram.

6. Källförteckning

Belcher, J. R., DeForge, B. R., & Zanis, D. A. (2005). Why has the social work profession lost sight of how to end homelessness? *Journal of Progressive Human Services, 16*(2), 5-23.

Blid, M., & Gerdner, A. (2006). Socially excluding housing support to homeless substance misusers: Two swedish case studies of special category housing. *International Journal of Social Welfare, 15*(2), 162-171.

Blid, M. (2008). Normality or care - an inventory of swedish municipalities' responses to unstable accommodation for vulnerable groups : Normalitet eller omsorg - en inventering av svenska kommuners respons på osaker boendesituation för sårbara grupper. *European Journal of Social Work*, 11(4), 397-413.

Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. (2., [rev.] uppl.) Malmö: Liber.

Börjeson, M. (2005). *"Vi vet inte vilka metoder vi ska använda": om relationen mellan kunskap, praktik och politik när det gäller det sociala arbetet med hemlöshetsfrågor*. Diss. Stockholm : Stockholms universitet, 2005. Stockholm.

Carroll, M. A. (1994). Empowerment theory: Philosophical and practical difficulties. *Canadian Psychology/Psychologie Canadienne*, 35(4), 376-381.

Forsberg, E., Hagquist, C. & Starrin, B. (red.) (1997). *Frigörande kraft: empowerment som modell i skola, omsorg och arbetsliv*. Stockholm: Gothia.

Hartman, J. (2004). *Vetenskapligt tänkande: från kunskapsteori till metodteori*. (2., [utök. och kompletterade] uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Hjerm, M. & Lindgren, S. (2010). *Introduktion till samhällsvetenskaplig analys*. (1. uppl.) Malmö: Gleerup.

Horsell, C. (2006). Homelessness and social exclusion: A foucauldian perspective for social workers. *Australian Social Work*, 59(2), 213-225.

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. (2. uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Lofstrand, C. H. (2010). Reforming the work to combat long-term homelessness in sweden. *Acta Sociologica (London)*, 53(1), 19-34.

Prilleltensky, I. (1994). Empowerment in mainstream psychology: Legitimacy, obstacles, and possibilities. *Canadian Psychology/Psychologie Canadienne*, 35(4), 358-375.

Sahlin, I. (1992). *Begreppet "hemlösa": en kritisk granskning av använda definitioner*. Karlskrona: Boverket.

Sahlin, I. (1996). *På gränsen till bostad: avvisning, utvisning, specialkontrakt*. Diss. Lund : Univ.. Lund.

Socialstyrelsen. (2012). *Hemlöshet och utestängning från bostadsmarknaden 2011*. Hämtat 22 oktober, 2014, från <http://www.socialstyrelsen.se/lists/artikelkatalog/attachments/18523/2011-12-8.pdf>

Socialstyrelsen. (2010). *Hemlöshet- många ansikten, mångas ansvar 2010*. Hämtat 27 december, 2014, från <http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/18089/2010-6-33.pdf>

Stockholm stad. (2013) *Stockholms stad strategi mot hemlöshet 2014-2019*. Hämtat 23 oktober, 2014, från <http://insynsverige.se/documentHandler.ashx?did=1732926>

Swärd, H. (2008). *Hemlöshet*. (2., [omarb. och uppdaterade] uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Bilaga 1 - Stockholm stads hemlöshetsstrategi

-Att stadens vräkningsförebyggande arbete ska intensifieras

-Att antalet personer i hemlöshet ska minska

-Att antalet hemlösa personer i stadigvarande boendeslösningar ska öka

-Att verka för att antalet hemlösa personer i sysselsättning ökar

-Att barnperspektivet alltid ska beaktas i stadens arbete med hemlöshet (Stockholm stad, 2013, s.19)

BILAGA 2 – Lagrum

RF 1 Kap 2 §

... 2st. Den enskildes personliga, ekonomiska och kulturella välfärd ska vara grundläggande mål för den offentliga verksamheten. Särskilt ska det allmänna trygga rätten till arbete, bostad och utbildning samt verka för social omsorg och trygghet och för goda förutsättningar för hälsa.

SOL 3 Kap 2 §

... 2st. Socialnämnden skall även i

övrigt ta initiativ till och bevaka att åtgärder vidtas för att skapa en god samhällsmiljö och goda förhållanden för barn och ungdom, äldre och andra grupper som har behov av samhällets särskilda stöd. Socialnämnden skall i sin verksamhet främja den enskildes rätt till arbete, bostad och utbildning.

Internationell konvention- Allmän förklaring om de mänskliga rättigheterna

Artikel 25

... 1st. Var och en har rätt till en levnadsstandard tillräcklig för den egna och familjens hälsa och välbefinnande, inklusive mat, kläder, bostad, hälsovård och nödvändiga sociala tjänster samt rätt till trygghet i händelse av arbetslöshet, sjukdom, invaliditet, makas eller makes död, ålderdom eller annan förlust av försörjning under omständigheter utanför hans eller hennes kontroll.

BILAGA 3 - Intervjuguide

GRUPP A

Inledning

- Hur länge har du arbetat inom den här verksamheten?
- Beskriv organisationens verksamhet kortfattat
- På vilket sätt kommer du i kontakt med personer som befinner sig i hemlöshet?

Definitionsfrågor

- Kortfattat beskriv de sociala arbetets innebörd för dig

- Vilka ord associerar du till hemlöshet?
- Vilka ord associerar du med insats?
- Utgår ni ifrån en viss typ av definition av hemlöshet i ert arbete?
- Vad anser du om att tillämpa en gemensam definition av begreppet hemlöshet som gäller i hela landet?
- Är hemlöshet enligt dig en huvudsaklig konsekvens av individen själv eller en direkt konsekvens av brist på resurser från samhället?

Insatser

- Vilka insatser jobbar ni med i arbetet mot hemlöshet?
- Vilka är insatsernas ändamål, enligt dig?
- Hur kan insatserna ha lett till positiva förändringar för målgruppen ifråga?
- På vilket sätt kan insatserna haft negativ påverkan gentemot målgruppen, tror du?
- Anser du att insatserna utformas utifrån personers individuella behov?
- I vilken mån tycker du att insatserna tar hänsyn till annan problematik som den hemlöse kan komma i kontakt med, t.ex. ekonomiska besvär eller psykisk sjukdom?
- Vilka brister kan förekomma i arbetet mot hemlöshet, enligt dig?
- Vilka styrkor kan du se i arbetet mot hemlöshet i allmänhet?
- Vilka begränsningar har du/ni i arbetet mot hemlöshet?
- Har ekonomin någon direkt påverkan på insatsernas omfattning?
- Tycker du att det är någon form av insats som saknas idag?
 - *I sådana fall vilken/vilka?
- Hur tror du att arbetet mot hemlöshet kan förbättras?

Samarbeten

- Hur skulle du beskriva ert samarbete med ideella/ frivillighetsorganisationer?
- Hur differentierar ni ert arbete från det arbete som ideella organisationer uträttar?
- Vilka likheter finns med arbetet som ni och ideella organisationer uträttar?

GRUPP B

Inledning

- Hur länge har du arbetet inom den här verksamheten?
- Beskriv organisationens verksamhet kortfattat

-På vilket sätt kommer du i kontakt med personer som befinner sig i hemlöshet?

Definitionsfrågor

- Kortfattat beskriv de sociala arbetets innebörd för dig
- Vilka ord associerar du till hemlöshet?
- Vilka ord associerar du med insats?
- Utgår ni ifrån en viss typ av definition av hemlöshet i ert arbete?
- Vad anser du om att tillämpa en gemensam definition av begreppet hemlöshet som gäller i hela landet?
- Är hemlöshet enligt dig en huvudsaklig konsekvens av individen själv eller en direkt konsekvens av brist på resurser från samhället?

Insatser

- Vilka insatser känner du till i arbetet mot hemlöshet?
- Vilka är insatsernas ändamål, enligt dig?
- Hur kan insatserna ha lett till positiva förändringar för målgruppen ifråga, tror du?
- På vilket sätt kan insatserna haft negativ påverkan gentemot målgruppen, tror du?
- Anser du att insatserna utformas utifrån personers individuella behov?
- I vilken mån tycker du att insatserna tar hänsyn till annan problematik som den hemlöse kan komma i kontakt med, t.ex. ekonomiska besvär eller psykisk sjukdom?
- Vilka brister kan förekomma i arbetet mot hemlöshet, enligt dig?
- Vilka styrkor kan du se i arbetet mot hemlöshet i allmänhet?
- Vilka begränsningar har du/ni i arbetet mot hemlöshet?
- Har ekonomin någon direkt påverkan på insatsernas omfattning?
- Tycker du att det är någon form av insats som saknas idag?
 - *I sådana fall vilken/vilka?
- Hur tror du att arbetet mot hemlöshet kan förbättras?

Samarbeten

- Hur skulle du beskriva ert samarbete med socialförvaltningar?
- Hur differentierar ni ert arbete från det arbete som socialförvaltningar uträttar?
- Vilka likheter finns med arbetet som ni och socialförvaltningar uträttar?

